

Λύκειο
Αρχιεπισκόπου
Μακαρίου Γ΄
Δασούπολη

Α. Σπανού-Σαλονικίδου

ΤΑ ΣΧΕΔΙΑ ΕΠΙΛΥΣΗΣ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ 1947 - 1959

Γεγονότα
1931-1945

Πριν από τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο:
Οκτωβριανά 1931, Παλμεροκρατία

Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος: Συμμετοχή
Κύπριων εθελοντών

Χάρτης του Ατλαντικού: Η αρχή για
την αυτοδιάθεση των λαών

Έναρξη του Ψυχρού Πολέμου

Διασκεπτική Συνέλευση (1946-1948):

Η πρώτη ενέργεια
των Βρετανών να
παραχωρήσουν
περιορισμένα
δικαιώματα στους
Κυπρίους

- 1^η Νοεμβρίου 1947: Συγκλήθηκε από την κυβέρνηση του Λόρδου Ουϊνστερ για να προλάβει της αντιδράσεις από την απόρριψη του αιτήματος της Κύπρου για Ένωση με την Ελλάδα.
 - Έλαβαν μέρος:
 - 10 Έλληνες μέλη: 8 εκπροσωπούσαν την αριστερά (5 δήμαρχοι, 2 αντιπρόσωποι των αριστερών συνδικάτων, ένας αντιπρόσωπος των συνεταιρικών εταιριών) και οι άλλοι 2 ήταν προσωπικότητες μετριοπαθείς που είχε υποδείξει ο κυβερνήτης.
 - 6 Τούρκοι αντιπρόσωποι
 - Ένας Τούρκος και ένας Μαρωνίτης που είχε υποδείξει ο κυβερνήτης.
 - Το 19^ο μέλος ήταν ο πρόεδρος, ο σερ Έντουαρτ Τζάκσον, αρχιδικαστής της Νήσου.
 - Εθναρχία : Αίτημα για άμεση Αυτοδιάθεση-Ένωση. Υπέρμαχος της δυναμικής διεκδίκησής της από τους Άγγλους
- Το τελικό βρετανικό σχέδιο απορρίφθηκε.

Οι βασικές πρόνοιες της βρετανικής πρότασης του 1948 (1)

Νομοθετική Συνέλευση

Σε ό,τι αφορά τις εξουσίες αυτής της Συνέλευσης, «αποτελεί πρόθεση της κυβέρνησης της Αυτής Μεγαλειότητος να είναι όσο το δυνατόν λιγότερο περιορισμένο το πεδίο των συζητήσεων και της νομοθετικής εργασίας». Πράγματι, ο μόνος απόλυτος περιορισμός στις αρμοδιότητές της ήταν η απαγόρευση να συζητείται το «καθεστώς της Κύπρου στο πλαίσιο της βρετανικής Κοινοπολιτείας». [...] Από την άλλη, ο κυβερνήτης θα διατηρούσε τις «συνήθεις νομοθετικές προνομίες», δηλαδή το δικαίωμα να βάζει βέτο σε οιοδήποτε σχέδιο νόμου ή οιαδήποτε πρόταση είχε ψηφιστεί από τη Συνέλευση, ή να της τα επιστρέφει προς τροποποίηση και κυρίως να κηρύσσει έγκυρα, σε περίπτωση ανάγκης, κάθε σχέδιο νόμου ή πρόταση που η Συνέλευση θα είχε απορρίψει ή θα είχε ψηφίσει υπό απaráδεκτη μορφή.

F. Crouzet, *Η Κυπριακή Διένεξη 1946-1959*, Αθήνα 2011, τ.Α΄, σσ. 213-214

Οι βασικές πρόνοιες της βρετανικής πρότασης του 1948 (2)

Εκτελεστική εξουσία

Όσο για την εκτελεστική εξουσία, «σύμφωνα με την κανονική πρακτική» θα παρέμενε στα χέρια του κυβερνήτη. Θα τον βοηθούσε ένα Εκτελεστικό Συμβούλιο, αποτελούμενο από τέσσερα επίσημα μέλη [...] και τέσσερα μη επίσημα μέλη, τρεις Έλληνες και έναν Τούρκο, τα οποία θα επέλεγε ο υπουργός μεταξύ των μελών της Συνέλευσης. [...] Ο κυβερνήτης δεν θα ήταν υποχρεωμένος να ζητά τη γνώμη του Εκτελεστικού Συμβουλίου, αλλά θα έπρεπε να ενημερώνει τον υπουργό για κάθε απόφαση που θα έπαιρνε η οποία θα ήταν αντίθετη προς τη γνώμη αυτού του οργάνου.

Αποτίμηση της βρετανικής πρότασης του 1948

Σε γενικές γραμμές, οι βρετανικές εισηγήσεις όπως υποβλήθηκαν στη Διασκεπτική αποτέλεσαν βήμα προόδου στον τομέα των συνταγματικών ελευθεριών για τους κατοίκους του νησιού σε σχέση με το προϋπάρχον σύστημα. Από τις κυριότερες και πιο σημαντικές πρόνοιες των εν λόγω εισηγήσεων ήταν το γεγονός ότι το Συνταγμα προνοούσε ότι η Βουλή θα αποτελείτο από είκοσι έξι έδρες, δεκαοκτώ από τις οποίες θα ανήκαν σε Έλληνες και τέσσερις σε Τούρκους, ενώ τέσσερις έδρες προορίζονταν για τα επίσημα μέλη, δηλαδή τους ανώτατους Βρετανούς αξιωματούχους της αποικιακής κυβέρνησης. Οι Ελληνοκύπριοι δηλαδή, σε αντίθεση με τις πρόνοιες που ήταν σε ισχύ προηγουμένως, θα είχαν πλειοψηφία στο Νομοθετικό Συμβούλιο η οποία δεν θα μπορούσε να ανατραπεί από τις ψήφους των επίσημων και Τούρκων μελών του Συμβουλίου. Η αναλογία αυτή, που αντικατόπτριζε σε σημαντικό βαθμό την πληθυσμιακή αναλογία στο νησί, θα αποτελέσει ένα από τα κύρια θέματα συζήτησης σε όλα τα βρετανικά σχέδια επίλυσης του Κυπριακού τα οποία υποβλήθηκαν κατά τη διάρκεια της Αγγλοκρατίας.

Ν. Χριστοδουλίδης, Τα Σχέδια Λύσης του Κυπριακού (1948-1978), Αθήνα 2009,

Γεγονότα 1950-1955

15 Ιανουαρίου 1950: Ενωτικό
Δημοψήφισμα

1952 Ένταξη της Ελλάδας και της
Τουρκίας στο ΝΑΤΟ

1954: Πρώτη προσφυγή στον
Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών

Έναρξη της προετοιμασίας για τον
Αγώνα.

1^η Απριλίου 1955: Έναρξη του Αγώνα.

Τριμερής Διάσκεψη του Λονδίνου

29 Αυγούστου
1955

- Σύγκληση μετά από πρωτοβουλία της Βρετανίας
- Συμμετείχαν: Βρετανία, Ελλάδα, Τουρκία.
- Η Τουρκία γίνεται ισότιμος συνομιλητής στο Κυπριακό.
- Απέβλεπε να ζητήσει τη συγκατάθεση της Ελλάδας και της Τουρκίας για να εισαχθεί στην Κύπρο ένα σύνταγμα εσωτερικής αυτονομίας, αφήνοντας να νοηθεί ότι αυτή μπορεί να μην ήταν η οριστική λύση.

Οι πρόνοιες του βρετανικού σχεδίου

Το βρετανικό σχέδιο λύσης προνοούσε την παροχή αυτονομίας με σύνταγμα περιορισμένης αυτοδιοίκησης, που θα διαμορφωνόταν από τις τρεις – πλέον – εμπλεκόμενες κυβερνήσεις και θα παρείχε εγγυήσεις για τη συμμετοχή Τουρκοκυπρίων στη Νομοθετική Συνέλευση και στο Υπουργικό Συμβούλιο.

Παπαπολυβίου Π., *Ιστορία της Κύπρου 1878 – 1974*, Πανεπιστημιακές Σημειώσεις, Λευκωσία 2017, σσ. 148-149

Βρετανικές προτάσεις

- Καινούργιο «φιλελεύθερο» σύνταγμα
- Αυτονομία
- Εξωτερικές Υποθέσεις, Άμυνα, Ασφάλεια και λοιπές υποθέσεις: Στη δικαιοδοσία του Κυβερνήτη.
- Συνέλευση με αιρετή πλειοψηφία. Θα μεταβιβάζονταν προοδευτικά σε Κύπριους υπουργούς.
- Κεντρικό όργανο συνεργασίας («partnership»): Επιτροπή με έδρα το Λονδίνο, η οποία θα εξέταζε κάθε εισήγηση για σύσφιγξη των δεσμών της Κύπρου με τις τρεις χώρες (Ελλάδα, Τουρκία, Βρετανία).
- Διεθνές καθεστώς: Καμία συμφωνία. Η συνεργασία στον τομέα της αυτονομίας δεν θα επηρέαζε κατά κανένα τρόπο τις θέσεις αρχής στο θέμα της κυριαρχίας.

Βρετανικές θέσεις

«Δεν δεχόμαστε ότι η αρχή της αυτοδιάθεσης είναι παγκοσμίως εφαρμόσιμη. Θεωρούμε ότι πρέπει να γίνονται εξαιρέσεις για λόγους γεωγραφικούς, λόγους παράδοσης, ιστορικούς, στρατηγικούς και άλλους.»

«Δεν μας επιτρεπόταν να θεωρήσουμε δεδομένη τη φιλία και τη σύμπνοια των Τούρκων, είχαμε την εμπιστοσύνη τους και έπρεπε να τη διατηρήσουμε. Οιοδήποτε παραπάτημα εκ μέρους μας θα είχε σοβαρές συνέπειες. Εάν συνέβαινε αυτό, μια ζώνη βίαιων ανταγωνισμών και θανάσιμου μίσους θα μας χώριζε από τη Μέση Ανατολή.»

«Η Ένωση έπρεπε να αποκλειστεί ως λύση, διότι ήταν αδιάφορο εάν είναι κανείς υπέρ ή εναντίον της. Η Τουρκία δεν θα τη δεχόταν ποτέ!»

Ο στόχος των Βρετανών

Απώτερος στόχος των Βρετανών ήταν η επισημοποίηση της εμπλοκής, του ρόλου και του λόγου, της Άγκυρας στο θέμα της Κύπρου, η προβολή των τουρκικών αντιρρήσεων στο ελληνικό αίτημα για αυτοδιάθεση, η ανάδειξη διάστασης απόψεων ανάμεσα σε Αθήνα και Άγκυρα, ώστε να τεκμηριωθεί το ανέφικτο του ελληνικού αιτήματος. Η ελληνική κυβέρνηση, παρά τις αντιρρήσεις του Μακαρίου, θα αποδεχθεί τελικά να συμμετάσχει στη Διάσκεψη του Λονδίνου και θα συζητήσει με την Τουρκία το θέμα της Κύπρου. Στην πορεία των συζητήσεων θα αντιληφθεί, παρ' όλα αυτά, τις βρετανικές και τουρκικές προθέσεις και το αντικείμενο των μεθοδεύσεών τους και με αφορμή τις βρετανικές προτάσεις για το Κυπριακό αλλά και τις έντονες, προσχεδιασμένες από την τουρκική κυβέρνηση ανθελληνικές εκδηλώσεις που πραγματοποιήθηκαν στην Κωνσταντινούπολη εκείνη την περίοδο, θα αποχωρήσει τελικά από τη Διάσκεψη η οποία και θα ναυαγήσει.

Ν. Χριστοδουλίδης, *Τα Σχέδια Λύσης του Κυπριακού (1948-1978)*, Αθήνα 2009, σ.46

Δράση της Τουρκίας

Από τα μέσα Ιουλίου: Εφημερίδες και φοιτητικά σωματεία επιδόθηκαν σε βίαιη ανθελληνική εκστρατεία, π.χ. επιθέσεις κατά του Οικουμενικού Πατριάρχη, στον οποίο προσήπταν ότι δεν καταδίκασε τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο για την ευνοϊκή προς τους «τρομοκράτες» στάση του.

Φήμες ότι ετοιμαζόταν στην Κύπρο γενική σφαγή των Τουρκοκυπρίων για τις 28 Αυγούστου.

Τουρκικός τύπος: Η 28^η Αυγούστου θα είναι μέρα σφαγής «για τους αδελφούς μας της Κύπρου», δηλαδή τους Τουρκοκύπριους.

Α. Μεντερές: Απειλές για ένοπλη επέμβαση στην Κύπρο στην περίπτωση που η τουρκική κοινότητα υφίστατο επίθεση από τους Έλληνες. Μετακίνηση τουρκικών στρατεύματων στην ακτή της νότιας Ανατολίας.

Το αδιέξοδο της Τριμερούς Διάσκεψης

Απόρριψη του σχεδίου από
την Ελλάδα. ⇨ Ναυάγιο

Διπλωματική δράση

- Πολιτική Διεθνοποίησης: Προσφυγή (1954) στη Γενική Συνέλευση Ο.Η.Ε
- Κατά τη διάρκεια του Αγώνα, κατάθεση 4 προσφυγών από τις ελληνικές κυβερνήσεις.
- Μέχρι το 1957: Αίτημα η Αυτοδιάθεση
- 1958: Αίτημα για Ανεξαρτησία.
- Πωλ Ανρύ Σπάακ (Βέλγος, γενικός γραμματέας ΝΑΤΟ): Σχέδιο Σπάακ ⇨ Επταετές μεταβατικό στάδιο και εξεύρεση λύσης για τον αποκλεισμό της Ένωσης και της διχοτόμησης.
- Πρόνοιες:
 - Συγκρότηση δύο κοινοτικών Βουλών και ενιαίας Βουλής για κοινού ενδιαφέροντος θέματα.
 - Ο Άγγλος κυβερνήτης θα διατηρούσε όλες τις αρμοδιότητες σχετικά με την άμυνα, την ασφάλεια και την εξωτερική πολιτική. Προεδρεύων του υπουργικού συμβουλίου με βοηθούς τους προέδρους των κοινοτικών βουλών.
 - Σύγκληση διάσκεψης των χωρών μελών του ΝΑΤΟ με συμμετοχή όλων των ενδιαφερομένων.

Σχέδιο Χάρντινγκ (1955-1956) (1)

- Συνομιλίες μεταξύ του κυβερνήτη της Κύπρου στρατάρχη Χάρντινγκ και του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ΄.
- Κυβερνήτης: Παροχή αυτονομίας
- Αρχιεπίσκοπος Μακάριος Γ΄: Αναγνώριση του δικαιώματος της αυτοδιάθεσης.
- Συναντήσεις στις 4, 7, 11 Οκτωβρίου 1955
- 1^η συνάντηση: Χάρτινγκ: Το Κυπριακό μέσα στο πλαίσιο του αγώνα εναντίον του κομμουνισμού ⇨ Απαραίτητη η παρουσία της Μεγάλης Βρετανίας στην Κύπρο.
- Προτάσεις Μακαρίου:
 1. Η αναγνώριση από τη Βρετανική κυβέρνηση του δικαιώματος του κυπριακού λαού για αυτοδιάθεση.
 2. Προθυμία για συνεργασία με τη Βρετανική κυβέρνηση για σύνταξη ενός συντάγματος αυτοκυβέρνησης.
 3. Η ημερομηνία εφαρμογής την αρχής της αυτοδιάθεσης, θα έπρεπε να αποτελέσει αντικείμενο συζήτησης.

Σχέδιο Χάρντινγκ (1955-1956) (2)

- 2^η συνάντηση: Απόρριψη των τριών σημείων του Μακαρίου Κυβερνήτης: Οι βρετανικές προτάσεις άνοιγαν διάπλατα την πόρτα προς την αυτοκυβέρνηση και από εκεί και πέρα «το μέλλον μένει ανοικτό».
- 3^η συνάντηση: Βρετανική πρόταση για Τριμερή Διάσκεψη, όπου θα μελετούνταν θέματα που αφορούσαν την Ανατολική Μεσόγειο. Οποιαδήποτε μεταβολή στο καθεστώς της Κύπρου θα υποβαλλόταν στην κρίση της Τουρκίας η οποία θα μπορούσε να την εμποδίσει.
- Διακοπή των συνομιλιών
- 9 Μαρτίου 1956: Ο Μακάριος Γ΄ εξορίζεται στις Σεϋχέλλες, μαζί με τον μητροπολίτη Κυρηνείας Κυπριανό, τον Παπασταύρο Παπαγαθαγγέλου και τον Πολύκαρπο Ιωαννίδη.
- Παρέμειναν εκεί έως τον Μάρτιο 1957. Ο Μακάριος επέστρεψε στην Κύπρο την 1^η Μαρτίου 1959, μετά την υπογραφή συμφωνιών Ζυρίχης-Λονδίνου.

Οί παραλλαγές του σχεδίου συμφωνίας που πρότεινε η Μεγάλη Βρετανία

Πρώτο σχέδιο	Δεύτερο σχέδιο	Τρίτο σχέδιο	Τέταρτο και τελευταίο σχέδιο
<p>Ἡ κυβέρνηση τῆς Α.Μ. προσχωρεῖ στήν ἀρχή πού εἶναι ἐνσωματωμένη στό Χάρτη τῶν Η.Ε., τὸ Χάρτη τοῦ Πότομακ καί τὸ Χάρτη τοῦ Εἰρημικοῦ, τοὺς ὁποίους ἔχει ὑπογράψει. Ὡς ἐκ τούτου, ἡ θέση τῆς δὲν εἶναι ὅτι ἡ ἀρχή τῆς αὐτοδιάθεσης δὲν μπορεῖ ποτὲ νὰ ἐφαρμοστεῖ στήν Κύπρο. Ἡ θέση τῆς εἶναι ὅτι δὲν εἶναι τώρα πρακτικὴ πρόταση</p>			
<p>τόσο λόγω τῆς παρουσίας στρατηγικῆς καταστάσεως ὅσο καὶ λόγω τῶν συνεπειῶν στίς σχέσεις μεταξύ τῶν Δυνάμεων τοῦ ΝΑΤΟ στήν ἀνατολικὴ Μεσόγειο. Γι' αὐτὸ, θὰ πρέπει νὰ εἶναι βέβαιη ὅτι ἡ ὅποια τελικὴ λύση κατοχυρώνει τὰ στρατηγικὰ συμφέροντα τοῦ Ἠνωμένου Βασιλείου καὶ τῶν συμμάχων του.</p>	<p>τόσο λόγω τῆς παρουσίας στρατηγικῆς καταστάσεως ὅσο καὶ λόγω τῶν συνεπειῶν στίς σχέσεις μεταξύ τῶν Δυνάμεων τοῦ ΝΑΤΟ στήν ἀνατολικὴ Μεσόγειο.</p>	<p>λόγω τῆς παρουσίας στρατηγικῆς καὶ πολιτικῆς καταστάσεως στήν ἀνατολικὴ Μεσόγειο.</p>	<p>λόγω τῆς παρουσίας καταστάσεως στήν ἀνατολικὴ Μεσόγειο.</p>
<p>Ἡ κυβέρνησις τῆς Α.Μ. προσέφερε μεγάλο βαθμὸ αὐτοκυβέρνησης τώρα. Ἐὰν ὁ λαὸς τῆς Κύπρου μετάσχει σὲ συνταγματικὴ ἐξέλιξη, πρόθεσις τῆς κυβερνήσεως τῆς Α.Μ. εἶναι νὰ ἐργαστεῖ γιὰ</p>			
<p>μιὰ λύση πού θὰ ικανοποιεῖ τίς ἐπιθυμίες τοῦ λαοῦ τῆς Κύπρου στό πλαίσιο τῶν συνθηκῶν καὶ τῶν συμμαχιῶν στίς ὁποῖες μετέχουν οἱ ἐνδιαφερόμενες γιὰ τὴν ἀμυνα τῆς ἀνατολικῆς Μεσογείου χώρες.</p>	<p>μιὰ τελικὴ λύση σύμφωνα μὲ τίς συμβατικὰ ὑποχρεώσεις καὶ τὰ στρατηγικὰ συμφέροντα τῆς κυβερνήσεως τῆς Α.Μ. καὶ τῶν συμμάχων τῆς πού θὰ ικανοποιεῖ τίς ἐπιθυμίες τοῦ λαοῦ τῆς Κύπρου.</p>	<p>μιὰ τελικὴ λύση σύμφωνα μὲ τίς ὑφιστάμενες συμβατικὰς ὑποχρεώσεις καὶ τὰ στρατηγικὰ συμφέροντα τῆς κυβερνήσεως τῆς Α.Μ. καὶ τῶν συμμάχων τῆς πού θὰ ικανοποιεῖ τίς ἐπιθυμίες τοῦ λαοῦ τῆς Κύπρου.</p>	<p>μιὰ τελικὴ λύση πού θὰ ικανοποιεῖ τίς ἐπιθυμίες τοῦ λαοῦ τῆς Κύπρου, θὰ εἶναι σύμφωνα μὲ τὰ στρατηγικὰ συμφέροντα τῆς κυβερνήσεως τῆς Α.Μ. καὶ τῶν συμμάχων τῆς, καὶ θὰ λαμβάνει ὑπόψη τίς ὑφιστάμενες συνθήκες στίς ὁποῖες μετέχει ἡ κυβέρνησις τῆς Α.Μ.</p>
<p>Ἡ κυβέρνησις τῆς Α.Μ. θὰ εἶναι ἑτοιμὴ νὰ συζητήσῃ τὸ μέλλον τῆς νήσου μὲ τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ λαοῦ τῆς Κύπρου, ὅταν ἡ αὐτοκυβέρνησις θὰ ἔχει ἀποδειχθεῖ ὅτι εἶναι</p>			
<p>μιὰ πρόταση λειτουργικὴ καὶ ἱκανὴ νὰ κατοχυρώσῃ τὰ συμφέροντα ὅλων τῶν τμημάτων τῆς κοινότητος.</p>	<p>ἱκανὴ νὰ κατοχυρώσῃ τὰ συμφέροντα ὅλων τῶν τμημάτων τῆς κοινότητος.</p>		
21 Νοεμβρίου 1955	9 Δεκεμβρίου 1955	13 Ἰανουαρίου 1956	27 Ἰανουαρίου 1956

Ἡ ὑπογράμμισις ὀρισμένων περικοπῶν ἔγινε ἀπὸ τὸν συγγραφέα.

Γεγονότα 1956: Ανάμεσα στο Σχέδιο Χάρντινγκ και το Σχέδιο Ράντκλιφ

Στο μεταξύ, στα τέλη Οκτωβρίου και στις αρχές Νοεμβρίου [1956] ξέσπασαν δύο διεθνείς κρίσεις, σύντομες αλλά βίαιες, που είχαν σημαντικές επιπτώσεις στο σύνολο των διεθνών σχέσεων: από τη μια μεριά, η ουγγρική εξέγερση και η ένοπλη επέμβαση της Σοβιετικής Ένωσης σ' αυτή τη χώρα, και από την άλλη οι ισραηλινές και αγγλογαλλικές στρατιωτικές επιχειρήσεις κατά της Αιγύπτου, στις οποίες έβαλε τέρμα μια κατάπαυση πυρός στις 6 Νοεμβρίου, χωρίς να κατορθώσουν η Γαλλία και η Αγγλία να ανατρέψουν το καθεστώς του συνταγματάρχη Νάσερ. Η ουγγρική κρίση δεν είχε άμεσες επιπτώσεις στην κυπριακή διένεξη, δεν συνέβη όμως το ίδιο με την κρίση του Σουέζ.

F. Crouzet, *Η Κυπριακή Διένεξη 1946-1959*, Αθήνα 2011,
τ.Β', σ. 840

Σχέδιο Ράντκλιφ (1956) (1)

ΠΡΟΝΟΙΕΣ

1. Διχοτόμηση του νησιού.
2. Διχοτόμηση της νομοθετικής και εκτελεστικής εξουσίας.
3. Συγκέντρωση των δυνάμεων σε μία και μόνο Συνέλευση.
4. Χωριστή εφαρμογή της αρχής της αυτοδιάθεσης για την Τουρκική μειοψηφία.
5. Ανώτατο Δικαστήριο για την επίλυση διαφορών μεταξύ των δύο κοινοτήτων.
6. Αυτόνομη ραδιοφωνία.
7. Αυτόνομα μεικτά σχολεία.
8. Επιβάρυνση της Κύπρου και της Αγγλίας για την άμυνα και την ασφάλεια του νησιού.
9. Ίσος αριθμός Ελλήνων και Τούρκων στο Ανώτατο Δικαστήριο, το διοικητικό συμβούλιο της ραδιοφωνίας και την επιτροπή μεικτών σχολείων.

Σχέδιο Ράντκλιφ (1956) (2)

Οι απόψεις των εμπλεκομένων

- Μακάριος: Αρνήθηκε οποιαδήποτε συζήτηση εφόσον παρέμεινε στην εξορία.
- Ελληνική Κυβέρνηση: Απέρριψε το σύνταγμα Ράντκλιφ επειδή ούτε φιλελεύθερο ούτε δημοκρατικό ήταν και κυρίως δεν οδηγούσε σε πραγματική εφαρμογή του δικαιώματος της αυτοδιάθεσης.
- Τουρκία: Αποδέχτηκε το σχέδιο Ράντκλιφ κατά τρόπο αρκετά ευνοϊκό αλλά με επιφυλακτικότητα, χωρίς να εγκαταλείψει τη διεκδίκηση για ίσο αριθμό Τούρκων και Ελλήνων βουλευτών.

Δηλώσεις του
Βρετανού
Υπουργού
Αποικιών
Λένοξ Μπόιντ
19/12/1956

Όταν η διεθνής και στρατηγική κατάσταση το επιτρέπουν, και με την προϋπόθεση ότι η αυτοκυβέρνηση λειτουργεί ικανοποιητικά, η κυβέρνηση της Αυτής Μεγαλειότητας θα είναι διατεθειμένη να ανασκοπήσει το ζήτημα της αυτοδιαθέσεως. Όταν ο χρόνος φτάσει για αυτή την ανασκόπηση, δηλαδή όταν αυτοί οι όροι εκπληρωθούν, ο σκοπός της κυβερνήσεως της Αυτής Μεγαλειότητας θα είναι να εξασφαλίσει όπως η άσκηση της αυτοδιαθέσεως πραγματοποιηθεί με τέτοιο τρόπο, ώστε στην τουρκοκυπριακή κοινότητα, όπως και στην ελληνοκυπριακή κοινότητα, να δοθεί η ευκαιρία, ένεκα των ιδιόμορφων συνθηκών της Κύπρου, να αποφασίσει μόνη της το μελλοντικό της καθεστώ. Με άλλα λόγια, η κυβέρνηση της Αυτής Μεγαλειότητας αναγνωρίζει ότι η άσκηση της αυτοδιαθέσεως σε έναν τέτοιο ανάμεικτο πληθυσμό θα πρέπει να συμπεριλάβει και τη διχοτόμηση μεταξύ των ενδεχόμενων λύσεων.

Πολιτική διακήρυξη της βρετανικής κυβέρνησης μέσα από τις δηλώσεις του Υπουργού Αποικιών Λένοξ Μπόιντ στο Βρετανικό Κοινοβούλιο στις 19 Δεκεμβρίου 1956, στο Ν. Χριστοδουλίδης, Τα Σχέδια Λύσης του Κυπριακού (1948-1978), Αθήνα 2009, σ.93

Η κορύφωση της καταστολής της δράσης της ΕΟΚΑ από τους Βρετανούς.

Η δράση της τουρκικής μυστικής οργάνωσης ΤΜΤ, η οποία κατόπιν σχετικών οδηγιών της Άγκυρας προχώρησε σε εξτρεμιστικές ενέργειες.

Η πεποίθηση της βρετανικής κυβέρνησης ότι η κατοχή της Κύπρου δεν ήταν πλέον αναγκαία.

Η στάση των ΗΠΑ που επιδίωκαν διευθέτηση του Κυπριακού και επίλυση της κρίσης ανάμεσα στα τρία κράτη μέλη του ΝΑΤΟ.

Η αντικατάσταση του Χάρντινγκ από τον Σερ Χιου Φουτ

Γεγονότα
1956-1958

Από το Σχέδιο
Ράντκλιφ
(1956) στο
Σχέδιο
Μακμίλλαν
(1958)

..., η όποια νέα πρωτοβουλία των Βρετανών θα πρέπει να εξεταστεί υπό το πρίσμα των πιο πάνω παραμέτρων και ειδικότερα του γεγονότος ότι, ως αποτέλεσμα περιφερειακών και διεθνών παραγόντων, το Λονδίνο είχε χάσει σχεδόν εντελώς τον έλεγχο στο Κυπριακό, ενώ η Άγκυρα, γνωρίζοντας την αδυναμία του Λονδίνου, επιδίωκε με κάθε τρόπο την επιβολή διχοτομικής λύσης.

Ν. Χριστοδουλίδης, Τα Σχέδια Λύσης του Κυπριακού (1948-1978), Αθήνα 2009, σ.120

Σχέδιο Μακμίλλαν (1958) (1)

ΠΡΟΝΟΙΕΣ

1. Τριπλή συγκυριαρχία με επταετή μεταβατική περίοδο
2. Αρχή της μείζονος κοινοτικής αυτονομίας
3. Ισότητα εξουσιών και διαχωρισμός ανάμεσα στις δύο κοινότητες
4. Μη εδαφική διχοτόμηση
5. Αποκλειστικές αρμοδιότητες του κυβερνήτη: Άμυνα και εσωτερική ασφάλεια

Σχέδιο Μακμίλλαν (1958) (2)

Μακάριος

- Σφοδρή απόρριψη του σχεδίου λόγω των διαιρετικών στοιχείων που περιείχε και γιατί στην ουσία καθιστούσε την Τουρκία συγκυρίαρχο στο νησί.
- Αναθεώρηση της επιδίωξης για Ένωση
- Μελέτη πρότασης για ανεξαρτησία, η οποία τύγχανε της στήριξης των Αδεσμεύτων και δεν συναντούσε αντιδράσεις από το ΝΑΤΟ.

□ Συμφωνήθηκαν από τους πρωθυπουργούς της Ελλάδας Κωνσταντίνο Καραμανλή και της Τουρκίας Αντνάν Μεντερές στη Ζυρίχη.

□ Τέσσερα κείμενα:

1. Βασικά άρθρα του Συντάγματος της Δημοκρατίας της Κύπρου.
2. Συνθήκη Εγγύησης μεταξύ Ελλάδας, Τουρκίας, Βρετανίας και Κύπρου.
3. Συνθήκη Συμμαχίας μεταξύ της Κύπρου, Ελλάδας και Τουρκίας.
4. Συμφωνία Κυριών

Συμφωνίες Ζυρίχης – Λονδίνου (1959) (1)

Λάνκαστερ Χάους, Λονδίνο Φεβρουάριος 1959

- Μακάριος: Αρνητικός
- Καραμανλής, Σέλγουιν Λούντ, Ζορλού: Οι συμφωνίες έπρεπε να γίνουν δεκτές χωρίς τροποποιήσεις. ⇨
- Μακάριος: Ζήτησε προθεσμία για να σκεφτεί.
- Σέλγουιν Λούντ: Αρνήθηκε και ζήτησε απάντηση μ'ένα «ναι» ή ένα «όχι».
- Μακάριος: Εάν του ζητούσαν άμεση απάντηση, αυτή θα ήταν αρνητική. ⇨ Δόθηκε προθεσμία.
- Μακάριος: Μετά από συσκέψεις με την πολυμελή συνοδεία του έκρινε «**το μη χείρον βέλτιστον**».

1. Η Κύπρος ανεξάρτητη Δημοκρατία με σημαία με ουδέτερο χρώμα.
2. Επίσημες γλώσσες: Ελληνική και Τουρκική
3. Προεδρικό καθεστώς, με Έλληνα Πρόεδρο και Τούρκο Αντιπρόεδρο.
4. Υπουργικό Συμβούλιο με 7 Έλληνες υπουργούς, και 3 Τούρκους Υπουργούς.
5. Ένα από τα υπουργεία Εξωτερικών, Αμύνης και Οικονομικών θα έπρεπε να κατέχεται από Τούρκο.
6. Πρόεδρος και Αντιπρόεδρος: Χωριστά και από κοινού δικαίωμα «οριστικής» αρνησικυρίας επί των αποφάσεων του υπουργικού Συμβουλίου.
7. Κάθε κοινότητα θα είχε τη δική της «κοινοτική Βουλή».
8. Χωριστοί δήμοι στις 5 κυριότερες πόλεις με μια συντονιστική επιτροπή.
9. Δημόσια υπηρεσία: 70% Έλληνες, 30% Τούρκοι
10. Στρατός 2,000 ανδρών (60% Έλληνες και 40% Τούρκοι)
11. Χωροφυλακή και Αστυνομία: 70% Έλληνες και 30% Τούρκοι

Συμφωνίες Ζυρίχης – Λονδίνου (1959) (2)

Μειονεκτήματα συμφωνιών Ζυρίχης - Λονδίνου

1. **Δυσανάλογος συνεταιρισμός Ελλήνων και Τούρκων σε σχέση με την πληθυσμιακή τους αναλογία** (82% Ελληνοκύπριοι και 18% Τουρκοκύπριοι) Τουρκοκύπριοι: 30% στη Βουλή, το Υπουργικό Συμβούλιο και τη Δημόσια Υπηρεσία, 40% στο Στρατό και την Αστυνομία.
2. Έλληνας Πρόεδρος και Τούρκος Αντιπρόεδρος: Δικαίωμα veto (αρνησικυρίας) για πολιτικά οικονομικά και αμυντικά ζητήματα.
3. Διαχωρισμός των Δημαρχείων στις κυριότερες πόλεις.
4. Χωριστή ψηφοφορία και πλειοψηφία των βουλευτών κάθε κοινότητας στη Βουλή για την ψήφιση του Προϋπολογισμού του κράτους.
5. Δύο Κοινοτικές Συνελεύσεις (μια Ελληνική και μια Τουρκική), με αρμοδιότητες σε θρησκευτικά, εκπαιδευτικά και πολιτιστικά θέματα της Κοινότητάς τους.
6. Ρύθμιση του θέματος των χωριστών δημαρχείων απο τις δυο Κοινοτικές Συνελεύσεις.
7. Εγκατάσταση στην Κύπρο ελληνικής στρατιωτικής δύναμης (ΕΛΔΥΚ) 950 ανδρών και τούρκικης (ΤΟΥΡΔΥΚ) 650 ανδρών.
8. Διατήρηση κυρίαρχων Βρετανικών στρατιωτικών βάσεων